

A. F. Tempelaar

Het MAB vóór 50 jaar

oktober 1936

H. R. Reder, voorzitter van het NIVA, herhaalt in een kort artikel de mededeling, welke hij in zijn openingsrede ter gelegenheid van de 27e Accountantsdag heeft gedaan, dat een hernieuwde poging van het Bestuur van het Instituut tot een wettelijke regeling van het accountantswezen te geraken nieuwe perspectieven heeft geopend. De wenselijkheid ener wettelijke regeling is door de minister van Handel, Nijverheid en Scheepvaart ten volle erkend. 'Z.E. heeft uiting gegeven aan zijn voornemen, om binnen korten tijd, zoo mogelijk nog dit jaar, een wetsontwerp te dezer zake in te dienen op den grondslag van de denkbelden der Staatscommissie 1928, zoo noodig gewijzigd in verband met daartegen na de publicatie van het rapport dezer Commissie geopperde bezwaren.'

Het zou nog 30 jaren en enige maanden duren voordat staatssecretaris van Economische Zaken Van Son - onlangs overleden - ondergetekende de vererende opdracht gaf de eerste ledenvergadering van de wettelijk geregelde (register)accountantsorganisatie, het NIVRA, voor te bereiden en voor te zitten. Met die opdracht ontstond tegelijkertijd het unicum, dat in die voorbereidingsweken slechts één persoon - schrijver dezes - in de publiek-rechtelijke organisatie handelend kon optreden en haar kon vertegenwoordigen. Alleen, maar niet eenzaam.

In een uitgebreid artikel bespreekt A. M. Groot 'De afschrijvingspolitiek van de Nederlandsche Spoorwegen en de reorganisatiemaatregelen', zulks naar aanleiding van het destijds ingediende wetsontwerp inzake de financiële reorganisatie van de NS.

Reeds in 1928 had een staatscommissie geconstateerd, dat bij de NS in de voorgaande jaren veel te lage afschrijvingen waren toegepast, terwijl eveneens grote bedragen ten onrechte waren geactiveerd. De balanswaarde der diverse activa was volgens dat rapport f 229 miljoen te hoog! (De geschiedenis vermeldt niet of de jaarrekening van NS in die tijd van een accountantsverklaring was voorzien en zo ja, hoe die luidde).

Men had in 1928 nog de verwachting, dat de toenmalige gunstige rentabiliteitspositie zich zou voortzetten, waardoor de overwaardering zou kunnen worden geamortiseerd uit de winsten van het bedrijf. Die verwachting werd niet bewaarheid.

Om deze reden kwam men in 1936 met een definitieve regeling. De staat

nam een obligatieschuld van de spoorwegen ad f 130 miljoen over. Voorts bracht de staat de spoorwegen - die zijn eigendom waren en waartegenover nog onafgeloste leningen stonden tot een totaalbedrag van f 100 miljoen - in, tegen f 10 miljoen aandelen, in een nieuw op te richten Naamloze Vennootschap. Voorts ontstond nog een verlies voor de staat van ca f 5 miljoen wegens liquidatie van de oude vennootschappen.

De oorzaak van de overkapitalisatie van de NS lag in een regeling van 1890. De spoorwegen hadden het recht de staat tot naasting te verplichten, indien de rentabiliteit gedurende twee jaren beneden een bepaald niveau zou blijven. De staat zou dan onder meer de activa overnemen tegen balanswaarde, waarbij alleen op rollend materiaal $1\frac{1}{2}\%$ per jaar moest zijn afgeschreven. Alle kosten voor uitbreiding, wijziging en verbetering van die activa mochten worden bijgeboekt, onafhankelijk van de waardevermeerdering, die de activa door die wijzigingen zouden hebben ondergaan. Zelfs afbraakkosten van verschillende activa konden worden bijgeboekt als actief. Voor de NS zou het dus onvoordelig zijn geweest als zij deze boekingsmogelijkheden niet zou hebben gevolgd. Maar bedrijfseconomisch denken is hierbij ver te zoeken!

Groot werkt in het vervolg van zijn artikel de onderdelen uit om aan te tonen waarom de sanering op bovengenoemde wijze nodig was.

J. J. M. H. Nijst bespreekt de accountantsverklaring bij de jaarrekening 1935 van de grootste Zweedse lucifersmaatschappij Svenska Tandsticker Aktiebolaget. Ouderen onder ons zullen zich nog wel de affaire Ivar Kreuger herinneren, de lucifer-koning, wiens zelfmoord het begin was van de openbaring van een enorm financieel schandaal. Het jaarverslag 1935 vermeldt o.a., dat de overeenkomst inzake de schikking ter regeling van de wederzijdse vorderingen tussen de vennootschap en andere vennootschappen van de Kreuger-groep enerzijds en de nalatenschap van de overleden Ivar Kreuger anderzijds weliswaar gereedgekomen is, maar dat de formaliteiten om deze overeenkomst bindend te doen zijn nog niet voltooid zijn. Dientengevolge zijn de resultaten van die overeenkomst nog niet in de jaarrekening verwerkt. De accountants, Price Waterhouse en een Zweedse accountant, verklaren, dat de balans en de w & v-rekening in overeenstemming zijn met de boeken en op basis van het rapport van de - twaalf - directeurs een juiste voorstelling geven van de financiële positie op 31 december 1935 en van de resultaten van de werkzaamheden voor het jaar 1935.

Nijst gaat niet in op de mededeling inzake de schikkingsovereenkomst. Hij meent, dat de accountantsverklaring feitelijk niet meer is dan een akkoordbevinding van de boekhoudkundige juistheid, niet aangeeft hoever het onderzoek zich heeft uitgestrekt en niets zegt omtrent belangrijke bedrijfseconomische factoren. Die staan wel in het directieverslag, maar Nijst is van oordeel, dat het beroepsbelang en het publiek gediend worden wanneer de accountant zijn eigen oordeel in zijn verklaring neerlegt omtrent de bedrijfseconomische juistheid van balans en resultatenrekening, aangevuld met een beknopte toelichting omtrent de essentiële factoren, welke de financiële positie en het resultaat beheersen. (Het gaat hier uiteraard om de lange verklaring.)

In het Repertorium wordt onder andere aandacht geschonken aan een artikel in Administratieve Arbeid over de fotocel als technisch hulpmiddel voor de telling van bewegende personen in twee richtingen gedurende een bepaald tijdsverloop. Bijzonder geschikt voor het bepalen van lijnfrequenties van de tram (zonder hulp van de conducteur).